

Busser ved Aarhus Sporveje i 80 år 17. juli 1932 - 17. juli 2012

Model 1932

Model 2012

BUSDRIFT I 80 ÅR!

Søndag den 17. juli 1932 stratede de 2 første kommunale bilruter i Århus.

Allerede i tyverne fandtes der mange bilruter i Århus. De fleste havde det tilfælles, deres ruter var relative korte. Byrådet havde tilstodighed en række ansøgninger om tilladelse til at etabler omnibusruter, f.eks. Sporvognsremisen -Højbjerg, Århus -Hasle, Århus -Åbyhøj, Sporvognsremisen -Ørnereden, Åbyhøj - Skansen, Vestre Kirkegård -Varna.

Tirsdag den 17. juli 2012 har Århus Sporveje stået for busdriften i Århus i 80 år.

I efteråret 1931 diskuterede udvalget for Århus Sporveje udviklingen i Århus by.

Med den udvikling, der har fundet sted i Århus på alle områder, og med kommunens overtagelse af Århus elektriske Sporveje, var det naturligt, at man også drøftede mulighederne for trafikering af de store dele af byen, der ikke havde forbindelse med Århus Sporveje.

Efter at man havde drøftet de forskellige trafikmidler, enes udvalget om at forslå byrådet, at begynde trafikering med Benzinomnibusser.

Den 3. december 1931 var udvalget for Århus Sporveje klar til at indsende et forslag til byrådet, der gik ud på at oprette 2 automobilruter, 1) fra Christiansbjerg over havnen, Banegårdsplads, Vesterbro Torv, Vestre Kirkegård til Hasle. 2) fra Stadion over Banegårdsplads, Vesterbro Torv til Kaserneboulevarden.

Til at betjene de 2 linier foreslog man at anskaffe 10 Automobiler, og endelig forslag udvalget at udvide Sporvejenes værksteder og tilbygge Remissebygningen en Sporvognsremisse og en Automobilhal. Hele udvidelsen ansloges til ca. 400.000 kr. og blev tiltrådt af byrådet.

Ved en afholdt Licitation blev "De forenede Automobilfabrikker i Odense" tilbud om levering af 10 stk. Triangel Trambusser aksepteret, og leveringstiden fastsattes til den 1. maj 1932.

Da Trambusserne var leveret åbnedes trafikken af de to nye linier den 17. juli 1932, med 5 vogne på linie 3 og 3 vogne på linie 4 med 15 minutter mellem vognene, da det imidlertid viste sig at denne plan var uheldig af hensyn til korrespondancen med sporvognene, ændredes planen således at begge linier fik 4 trambusser med 15 minutter mellem vognene.

De to nye trambuslinier blev hurtigt populær hos publikum. Da det stod klart at de 8 vogne på travle dage var ude af stand til at klare driften, og reservevognene ofte måtte sætte i drift, anmode udvalget byrådet om en ekstra bevilling til anskaffelse af yderligere to Triangel trambusser. Der også blev bestilt ved De forenede Automobilfabrikker i Odense til levering 1. juli 1933.

Efter udvidelsen med de 2 buslinier havde sporvejene nu 4 linier. 1 og 2 er sporvognslinier mens 3 og 4 er trambuslinier. Disse 4 linier korresponderer på Banegårdsplads, linierne 1, 3 og 4 korresponderer ved Vennelyst (i dag Nørreport krydset) og linierne 3 og 4 på Vesterbro torv.

Fakta om en af de første Triangel busser:

Triangel Trambus TT32, stel nr. 2067, indregistreret 6. juli 1932 med indregistreringsnummer X3504, den viste bus havde internt nr. 68, den havde plads til 27 passagerer.

Den blev beskadiget ved Schalburgtaget natten mellem den 21 og 22. august 1944.

Bussen blev ombygget til Tårnvogn i 1946. Ved Frandsens karrosserifabrik i Tværgade i Århus den fik reg. nr. X22 359.

Den havde en tilladt kørehastigheden uden påhængsredskab, højst 60 km/t. med påhængsredskab, højst 30 km/t.

Århus Sporveje afleverede nummerpladerne den 15. oktober 1969. og herefter havde køretøjet tilladelse til at køre som motorredskab med en max hastighed på højst 30 km/t.

Århus Sporveje forærede vognen til Sporvejsmuseet i Skjoldenæsholm efter sporvognsdriftens ophør i den 7. november 1971.

I de 80 år der er gået har Århus Sporveje haft 30 forskellige bus typer og i alt 879 busser og der til kommer ca. 72 busser som er overtaget fra 18 andre busselskaber i Århus området samt en enkelt på Sjælland inkl. Prøve busser. Ca. 36 forskellige bus typer. I alt 951 busser på 80 år det svar ca. 11,9 bus pr år.

Ud af de 951 busser kan der bl.a. nævnes busser som:

REO, Triangel, Volvo, Leyland, Scania Vabis, Mercedes, DAB Travolater, DAB Citybus, DAB Serie7 og 12, DAB-Scania OmniLink, Scania, Volvo B10M-60 Carrus Star 302 Turistbus, MAN NL363, Solaris Urbino 12, Solaris Urbino 15, Solaris Urbino 18

Prøvebusser: Büssing Präsident 14 Prøvebus, i 1966. Leyland 6-35-TL11/6 - DAB serei 6, HT- Prøvebus i 1980. Scania CL94UB Scania OmniLink Prøvebus, i 2003. Solaris Urbino 12 Hybrid Prøvebus, og en Volvo B5LH Volvo7700 Prøvebus i 2010/11. De første trambusser ved Århus Sporveje var ca. 8,25 meter lange, totalvægt 7050 kg., last 2425 kg. og havde 17 siddepladser og 10 ståpladser

Triangel Trambus TT32 Fra 1932

De tre billeder er samme køretøj

AARHUS SPORVEJE															Omstigningsbillet.																
Billetten er gyldig til Omstigning ved „Vennelyst“ . Først afgaaende ikke optagne Vogn skal benyttes. Sammenkroede eller Hurevne Billetter er ugyldige. Sporvejene paatager sig Ingen Forpligtelse for Driftsforstyrrelse, Tilslutning til anden Linie eller Plads i Vognene. Billetten skal paa Forlangende forevises aaben																															
47															4778																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1
45																															
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24													
15																															

Omstigningsbillet fra Sporvogn, omstigningen kunne kun finde sted ved Vennelyst.

Omstigningsbillet fra Bus, omstigningen kunne kun finde sted ved Vesterbrotorv.

AARHUS SPORVEJE															Omstigningsbillet.																
Billetten er gyldig til Omstigning paa Vesterbrotorv . Først afgaaende ikke optagne Vogn skal benyttes. Sammenkroede eller Hurevne Billetter er ugyldige. Sporvejene paatager sig Ingen Forpligtelse for Driftsforstyrrelse, Tilslutning til anden Linie eller Plads i Vognene. Billetten skal paa Forlangende forevises aaben.																															
73															1645																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	4
45																															
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24													
15																															

Bagsiden af omstigningsbilletterne viser hvor der er omstigningsmuligheder.

- Linie 1 Sporvogn kører fra Marselisborg over Banegaardsplads, Torvene til Riis Skov.
 - Linie 2 Sporvogn kører fra Banegaardsplads til Harald Jensens Plads.
 - Linie 3 Trambus kører fra Højvang over Havnen, Banegaardsplads, Hammelbanen, Vesterbro Torv til Vestre Kirkegaard, Hasle.
 - Linie 4 Trambus kører fra Kaserneboulevard over Vennelyst, Vesterbro Torv, Banegaardsplads til Stadion.
- Aarhus Sporveje.

Ordet trambus er en betegnelse for en Århusiansk bybus i perioden 1932 til ca.1980. I dag er ordet trambus ikke blot gået af dagligdags brug, det er næsten gået i glemmebogen dog bruges det stadig blandt de ældre borgere i Århus.

I perioder var det dyre at køre med bus en med sporvogn, man kunne godt bruge begge typer af poletter(eller mærker som man kaldte disse små mønter) i bussen og på sporvognene.

Eksempel på taksterne i regnskabsåret 1932/33.

Taksterne for sporvogne og trambusser er 15 øre med tillæg af 5øre for omstigning mellem sporvogne og trambusser. Man fik 7 mærker for 1 kr.

Eksempel på taksterne i regnskabsåret 1948/49.

Sporvogne

Lige ud 25 øre.

5 rabatmærker for kr. 1,00

Omstigning fra Sporvogn til Sporvogn 25 øre + tillægstakst 5 øre i alt 30 øre

Omstigning fra Sporvogn til Sporvogn 1 mærke + tillægstakst 5 øre i alt 25 øre

Omstigning fra Sporvogn til Trambus 25 øre + tillægstakst10 øre i alt 35 øre

Omstigning fra Sporvogn til Trambus 1 mærke + tillægstakst 10 øre i alt 30 øre

Trambusserne

Lige ud 30 øre.

4 rabatmærker for kr. 1,00

Omstigning til andre trambusser eller Sporvogn 35 øre

Omstigning til andre trambusser eller Sporvogn 1 mærke + 5 øre

Poletter er fra slutningen af 1920erne og begyndelsen af 1930verne.

Vogn 119, en Volvo Trambus fra 1951, fotograferet på Vester Ringgade

Vogn 656 Solaris Urbino 15 leveret december 2011

Se hjemmesiden på

www.sporvejsdrift.dk

Øverste billede til venstre er set fra Store Torv mod Lille Torv og Borgporten

Billedet i midten er fra den travle Nørregade også dengang var der meget trafik.

Det sidste billede viser en åben bivogn på Dalgas Avenue.

© Copyright John. Nielsen

Kilde:
Århus Sporvejes
Årsberetninger.
Inform og egne notater.